Hjälten Makóma

(Folksaga från Zaire, Afrika)

I en by vid Zambezi-flodens strand föddes en gång ett märkligt barn. När han kom fram ur sin mors sköte hade han nämligen en hammare av järn och en lädersäck med sig. Han kunde också genast prata och bad sina föräldrar att hämta byns kloka män och sedan ta honom till floden. Det var ett särskilt ställe som pojken ville komma till, ett vadställe som var farligt att korsa eftersom det alltid låg en massa krokodiler där. Hela byn kom ner till floden för att se vad som skulle hända. De ropade alla till av förskräckelse då barnen hoppade ner i vattnet mitt bland krokodilerna. Vattnet börja koka som om en väldig strid pågick under flodens yta. Plötsligt blev vattnet rött av blod och vattnet stillade sig. Pojkens föräldrar och byborna var säkra på att barnet blivit slukat av krokodilerna. Men strax kom han upp ur vattnet utan att ha en skråma på skinnet. Vad märkligare var, han hade nu förvandlats till en ung man, lång, axelbred och stilig. ”Det var krokodilernas blod ni såg”, förklarade han. ”Jag har nu badat i det och vuxit mig stark. Jag hade inte tid att vänta på att bli vuxen som en vanlig man. Jag har en stor uppgift att uppfylla och måste ge mig av genast. Ni kan hädanefter kalla min Makóma – den större.”

Makóma slängde sin lädersäck över axeln och tog Nu-éndo, sin hammare, i handen. Så omfamnade han sina föräldrar och sa: ”Jag vet att vildmarken runt er by är full av mäktiga vidunder och att vårt folk inte vågar sprida ut sig och finna nytt land. Jag ska utmana dem alla och göra vildmarken fri för alla människor och djur.”

Så gav sig Makóma av och korsade Zambezi-floden. Han vandrade ut i vildmarken och fortsatte sin resa tills han kom till en plats med höga berg. Där stod en jätte och gjorde bergen med sina händer. ”Var hälsad!” sa Makóma till jätten. ”Vem är du och vad gör du?” ”Jag är Chi-éswa-mapiri, han som bygger berg” svarade jätten. ”Mitt namn är Makóma, som betyder `större`.” ”Större än vaddå?” undrade jätten. ”Större än dig!” svarade Makóma. Då rusade jätten på honom i raseri, men Makóma svingade sin järnhammare och slog jätten så hårt i huvudet att han krympte ihop till en liten dvärg. ”Du är minsann mäktig!” sa jätten och gnuggade sig i huvudet. ”Jag svär att hädanefter bli din tjänare.” Makóma plockade upp den före detta jätten och lade honom i sin säck. Så vandrade han vidare med nya friska tag. Jättens styrka hade nämligen farit in i Makómas arm då han slog till med hammaren, så nu var han starkare än innan.

Copyright © Unga Fakta AB 2009 www.ungafakta.se

Efter några dagar kom Makóma till en plats där en jätte grävde ut långa fåror i marken med sina fingrar. ”God dag”, hälsade Makóma. ”Vem är du och vad har du för dig?” ”Jag är Chi-dúbula-taka, han som gör flodbäddar”, svarade jätten. ”Jag heter Makóma, som betyder `större`.” ”Större än vaddå?” undrade jätten. ”Större än dig!” svarade Makóma. Då blev jätten sur och rusade på honom med händerna fulla av sten. Men Makóma klev snabbt åt sidan och drämde till jätten med sin mäktiga hammare. Genast krympte jätten ihop till en dvärg. ”Du har besegrat mig och jag lovar att bli din tjänare i fortsättningen” pep jätten. Makóma lade honom i sin säck och gick vidare, nu med två jättars styrka i sina armar.

Så småningom kom Makóma till en skog av törnbuskar. De var höga som träd och Makóma hade aldrig sett något liknande. I utkanten av skogen stod en jätte och planterade törneträden. ”Var hälsad” ropade Makóma. ”Vad är du för en?” ”Jag är Chi-gwisa-miti, han som planterar träd” mullrade jätten. ”Dig skulle jag gärna tampas med”, sa Makóma. Jätten skrattade och slungade iväg några av träden mot den unge mannen. Men istället för att träffas av dem sprang Makóma upp på träden och hoppade från det ena till det andra tills han nådde fram till jätten. Då slog han bjässen i skallen med sin hammare så han blev liten som ett barn. ”Någon som dig har jag aldrig stött på!” sa jätten. ”Jag lovar att gå i din tjänst och vara dig trogen.”

Med tre jättar i sin säck och tre jättars styrka i sin kropp vandrade Makóma på tills han kom till ett kargt, stenigt land med rykande vulkaner och giftiga gaser i luften. Vid en vulkan stod en jätte och sög i sig elden som brann i kratern. ”God dag på dig”, ropade Makóma. ”Det där har jag aldrig sett någon göra förr! Vem är du?” ”Jag är Chin-idea-móto, eldätaren och jag kan förgöra allt som jag ser.” ”Du kan ändå inte klå mig, ty jag är Makóma – den större. Alltså större än dig!” Då pustade jätten ut en lång eldsflamma mot den modige unge mannen. Men Makóma tog ett stort språng mot sin motståndare och slog honom till marken med hammaren. Den kaxige jätten trycktes ihop till en puttefnask av slaget och tittade förskräckt på Makóma. ”Jag menade inget illa”, gnällde jätten. ”Jag blir gärna din vän och tjänare om du vill ha mig.” Så eldätaren fick göra de andra små jättarna sällskap i säcken.

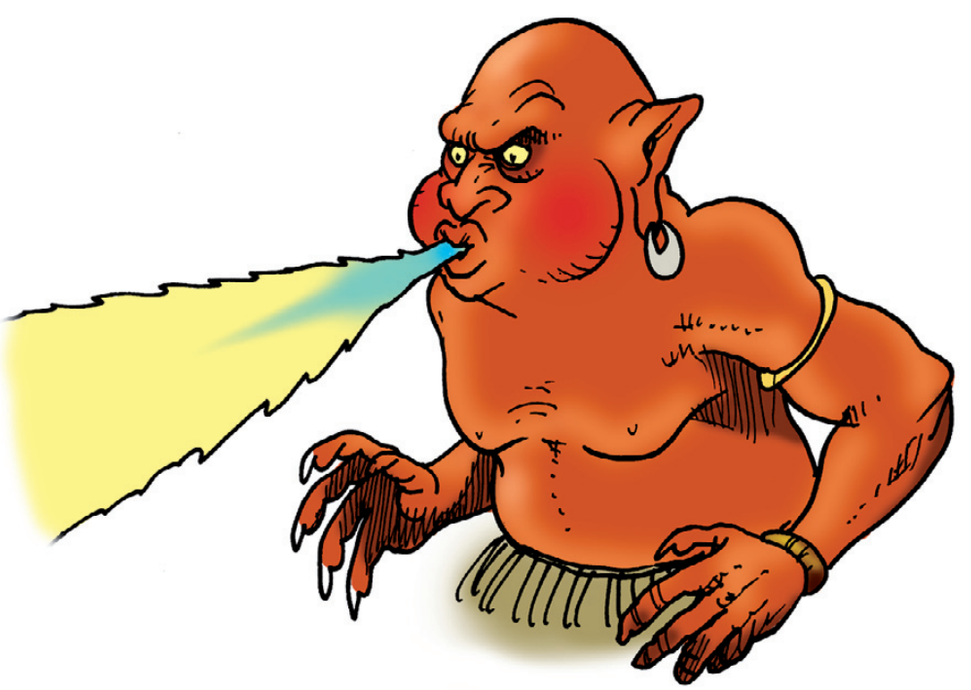

Copyright © Unga Fakta AB 2009 www.ungafakta.se

Makóma hade ännu inte ätit något under sin långa resa och började bli hungrig. Han gjorde upp ett läger med sina jättar och gick ut på jakt med dem, utom Chi-éswa-mapiri, som stannade kvar som vakt. När jaktsällskapet kom tillbaka fann de sin kamrat bunden vid ett träd med ett enda långt hårstrå. Makóma skar av det med sin tumnagel. När den lille jätten blivit befriad berättade han vad som hade hänt. ”En enormt stor karl kom ut ur floden här bredvid”, förklarade han. ”Kolossen hade långa mustascher som kastade ut det här hårstrået och band mig.”

Makóma gillade inte att hans kamrater blev överfallna och gick ned till floden med sin hammare. När han stått och stirrat ner i vattnet en stund blev han varse att någon där nere stirrade tillbaka. Ett jättelikt huvud kom plötsligt farande upp ur vattnet. Det var en enormt stor karl som reste sig ur floden. Han hade tjocka mustascher som böljade ut i luften längs floden i bägge riktningar och så långt bort Makóma kunde se. ”Vem är du?” dundrade jätten. ”Jag är Makóma och innan jag dräper dig vill jag veta ditt namn!” ”Jag är Chin-débou-Mau-giri”, svarade jätten, ”och min mustasch är den grå feberdimman som ligger över floden och med den snärjer jag och kväver alla som kommer hit.” ”Inte nu längre!” utropade Makóma och slog med sin järnhammare mot vidundret. Men flodjättens skinn var så slemmigt att hammarslaget bara halkade av. Chin-débou-Mau-giri slängde ut ett av sina långa hårstrån och band snabbt Makóma med det. Makóma kände hur hans armar låstes fast och att han fick svårt att andas. Så mindes han eldätarens krafter, som ju nu var hans. Makóma blåste ut en eldkvast som brände av hårstrået. Sedan kastade han sin säck över jättens huvud och slog till denna med hammaren. Hammarslaget halkade inte av säcken och jättens huvud sprack i tusen bitar.

Den kvällen festade och dansade Makóma och jättarna för att fira segern över Chin-débou-Mau-giri, men nästa morgon såg Makóma dyster ut. Hans kamrater frågade vad som stod på. ”Mina förfäder kom till mig inatt i mina drömmar och berättade för mig vad jag måste göra härnäst”, sa Makóma. ”De sade till mig att jag inte ska kunna vila förrän jag hittat den store, femhövdade Sákatiriná och kämpat med honom.” Så Makóma tog farväl av sina kamrater och lämnade tillbaka de krafter och förmågor han tagit av dem. Nu var Makóma lika stark som när han en gång lämnade sin hemby, men det var inte dåligt det.

Efter att ha vandrat genom kärr, öknar och djungler kom Makóma till en savann där han fick se två vackra kvinnor hämta vatten ur en källa. Han berättade vem han var och frågade om de hört talas om den store Sákatiriná. ”Vi är hans hustrur”, sade den ena kvinnan, ”och det är hans fötter du ser där borta.” Hon pekade på vad Makóma trodde var två bergstoppar som gick upp i molnen. Den store Sákatiriná var i sanning stor!

Copyright © Unga Fakta AB 2009 www.ungafakta.se

Makóma gick fram till ena foten och drämde hammaren i den så hårt han kunde. ”Vem är det som kittlar min fot?” hördes en stämma likt åskan ur molnen. ”Det är Makóma som kommit att strida mot dig, så jag inte blir gammal, fet och uttråkad!” ropade den unge hjälten. ”Jag är uttråkad”, sade den enorme jätten stillsamt. ”Jag vet vad du talar om. Låt oss slåss och må bäste kämpe segra.” Så började den våldsamma kampen mellan Makóma och Sákatiriná. Precis som innan växte Makóma styrka varje gång han fick in ett hammarslag på sin fiende, men den här gången krympte inte jätten. Sákatiriná slet upp hela berg och slungade dem mot Makóma. I två dagar kämpade de och till slut splittrades Nu-éndo, den tåliga järnhammaren. Då tog Makóma ett brottargrepp om sin motståndare och de bägge tumlade runt på marken så jorden rämnade och hela Afrika skakade. Så småningom började deras krafter ebba ut och de blev för trötta för att fortsätta slåss.

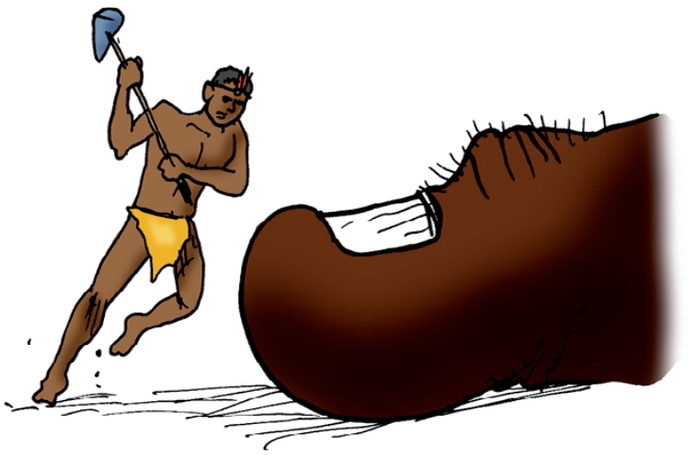

Då dök Mulimó, den store ande som vakar över allt levande, upp. ”Ni är sannerligen stora kämpar bägge två”, sade anden, ”men se vad ni ställt till med på jorden.” Makóma och Sákatiriná såg sig om på förödelsen och skämdes. Då sade Mulimó: ”Gudarna har sett er kamp och bestämt att ni är lika tappra och starka bägge två. Ni ska därför få stiga upp till deras palats ovan molnen och leva där i fortsättningen.” Och så blev Makóma och Sákatiriná som osynliga för människorna på jorden och syntes aldrig mer till.

SLUT!

Copyright © Unga Fakta AB 2009 www.ungafakta.se